

ELŐFIZETÉSI DÍJ.

helyben hához hordva:
Egész évre . . . 8 ft.
Fél évre . . . 4 " "
Negyed évre . . . 2 " "

Hirdetéseket és nyitleri közleményeket a kiadóhivatal munkáit árjegyzék szerint számít.

Kiadó hivatal:
Nadasch, Muzsik és Partlis
Könyv- és könyvkereskedés a városköz-pályán, hová az előzetesek és hirdetések küldendők.

ZOMBOR és VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI MEGYEI KÖZLÖNY.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden (főliven) és csütörtökön.

Szerkesztővel értekezhetni: naponta délelőtt 11 óratól 12-ig.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.

helyben hához hordva:
Egész évre . . . 8 ft. — 4 " "
Fél évre . . . 4 " — 50 " "
Negyed évre . . . 2 " — 25 " "

Hirdetéseket lapunk számára a fentebb vádalmint minden nagyobb külföldi hirdetési irodák elvállalják.

Szerkesztési iroda:
Sotét-utca s csendes-utca sarkán, Hofender-tele házában, hová minden a lap szellemi részét illeto közlemény küldendők.
Bérmunkásoknak nem fogadjatnak st. Kéziratok nem adának vissza.

Hol van a „müpartoló szinügyi bizottság“?

Manap mindenütt, hol állandó színház van, létesül egy közeg, mely a szinüzgatók a közönség igényei iránt tájékozza, a közönséget a színház látogatására buzdítja, s a szinüzgatókat anyagi existenciájukat szükség esetén bérlet-gyűjtéssel vagy más alkalmas módon biztosítani igyekszik.

Sok helyen ezen közeg magánosok buzgalmából, mint u. n. szinüzy-gyamolító egyesület jön létre. Nálunk a fentebb említett feladatok egyikét a színház-részvénytársaság vette magára, a mennyiben alakuló közgyűlésen alapszabályai 43. §-a értelmében 12 tagu müpartoló szinügyi bizottságot is választott, melynek az alapszabályokban megállapított hatásköre „a szinüzy-pártolásának terjesztése- és emelésére terjed.“

A részvénytársaságunk kétségen kívül előnyére van, hogy a színház után várható jövedelem a közönség pártolása által biztosítható.

Anyagi szempontból ezen intézkedés úgy a részvénytársaságra, mint a szinüzgatóra nézve elégséges volna, ha a közönség a pártolásért igényei kielégítésének biztosítását nem követelné. Ehhez a közönségnek joga van. Amde a részvénytársaság „müpartoló szinügyi bizottság“-ának hatásköre azonban nem terjed. Ez az alapszabályok értelmében csak „a szinüzy-pártolást terjesztési és emelési“ lenne hivatva, mint betű szerint alig lehet másként értelmezni, minthogy bérleteket gyűjt. Tehát a saját és a szinüzgatók érdekében a közönséghez fordulni. Kérdés már most, igerhet-e, hogy a színházba járók a hozandó áldozatokat megfelelő élvezetet nyernek. Mostani hatáskörével erre nézve bizonyára mit sem igerhet. Az előadandó darabok megvalósítása és a szinüzgatók minőségének tekintetében a szinüzgatókkal szemben nem csak döntő befolyása nincs, de őket még tanácsadással is csak úgy támogatná, ha azok erre felkérnék és a bizottság e szivesseget jószántából elvállalni hajlandó lenne.

Az alapszabályok által adott hatáskörrel tehát a „müpartoló szinügyi bizottság“ hatátlán munkát végezne.

Hatáskörét kitágítani és pontosan megállapítani a működés megkezdése előtt első feladat lenne.

De hát mit tett eddig a „müpartoló szinügyi bizottság“? Tizenkét müértöt ily bizottsággá alakulást végett a részvénytársaság alakuló közgyűlésén már évek előtt megválasztották, azok megbízásukat elfogadták, de hábr színházunkban már két hó óta folytak az előadások, a bizottság a mai napig meg sem alakult.

Pedig a pályázati hirdetésben a szinüzgatókkal szemben a részvénytársaság arra is kötelezte magát, hogy a közönség pártolását számukra kieszközli. És ez a „müpartoló szinügyi bizottság“ feladata volna, mely eddig, mint ilyen, nem létezik, mert meg nem alakult.

A „pártolás terjesztése és emelési“-nek, vagy is inkább fokozásának szüksége pedig már ugyancsak beállott.

A második bérlet nagyon rosszul ütött ki, színház legtöbbször fölig üres, s a szinüzgatók az alig két hét múlva megkezdendő harmadik bérlet elé kétségbe esve néznek.

A részvénytársaság „müpartoló szinügyi bizottság“-hoz nem fordulhatnak segélyért, mert ilyen csak a papíron létezik.

Ily körülmények között a szinüzgatók nem tehettek heyesebbet, mint hogy felkerestek néhány szives mübarátot, elmondották, hogy ők készséggel meg hoznak minden lehető áldozatot, felvilágosításokat kértek a közönség előttük ismeretlen igényei iránt, kikérték véleményüket és tanácsukat az előadandó darabokra és egyéb teendőkre nézve, és igerték, hogy a jó tanácsokat áldozatok árán is önként követni fogják.

A lelkes mübarátok nem tagadták meg a szinüzgatók kérését, magán szivessegből kezükbe vették az ügyet — egyelőre addig, míg a részvénytársaság „müpartoló szinügyi bizottság“ hivatásához képest meg nem kezdí működését és míg szivessegiüket minden tekintetben fölöslegessé nem fogja tenni.

Tanácsadással szivessegből óhajtanak ezen felkért urak a színházi műsor és személyzet jószágára s a közönség igényeinek minél teljesebb kielégíté-

sére befolyt és ha az igazgatók tettel biztosítják őket a kívánatok teljesítése iránt, akkor esetleg bérlet gyűjtéssel is hajlandók a szinüzgatókat fokozni.

A külai úrbéri pénztári ügyhöz.

Tisztelt szerkesztő úr!

A milyen könyöröletet szívta a külai közönség, bizonyára gyűjtést indit vala Vály István számára, ha máshonnan és máskép nem ismerné úrbéres ügyünket, mint a hogy becses lapja január 14-én megjelent számában ő maga eladta. A szerint martir ő, martiromság nélkül üldözött, üldöztes nélkül; a közjó vértanuja, pusztá önzésből. Igaz ugyan, hogy aki már a hatvanas években gázol, annak gyengeségbe számítják a naivságot; de az is igaz másrészt, hogy az önkényes martirság oly szabad cselekedet, melyhez joga minden embernek, tehát Válynak is megvan, anélkül tehát, hogy a társadalomból való önkényes száműzetéséből visszahívók, vagy a félre ismert nagyságok öncsinálta töviskoronáját fejéről letépni akarók: mi a külai úrbéres pénztár ez idő szerinti kezelő választmányának törvényes többsége, elmondjuk — nem Vály úrnak, mert ő tudhatná, ha martirságára nem aspirálna — hanem az ügyben kevésbé tájékozott közönségnek — hányadán áll ez a kérdés.

Mult 1881. évi július hó 27-én 26131. sz. a. leirt a magas belügyminister úr megyénkbe, hogy az eredetileg 11 tagból állott, de már csak négy személyre leavadt úrbéri választmány 11 egyénre egészítendő ki. Ezen magas belügyminister intézmény értelmében 1881. sept. 20-án a járási szolgabíró az új választmány megalakítását, illetőleg a réginek kiegészítését szabályszeruen megtartotta s bennünket aulirtak annak törvényes tagjává kimondott.

Ezen tény Vály uratam és háromszáz jelenleg már úrbéri bírtokkal alig rendezkező hivatást tragikus hangulatra ejtette, hogy azon, negyedik diák iskolában is szekundába ejto irányu, prózai elegiát elkövette, mely egyuttal hivatva van, a

A „ZOMBOR és VIDÉKE“ TÁRCZÁJA.

Az álarozos bál.

— 1883. évi január 20-án. —

Valóságos regény volt ez, melyről köteteket írhatna egy lelkiismeretes báldúsító. A minthogy minden bálról — Csakhogy hát hol találunk manap lelkiismeretes tudósítót, s mi több „báldúsító“-t?

Azután meg van-e olyan lapszerkesztő, hogy egy oly fontos dolgot, mint valamely álarozos bál, teljesen kimerítve adna közre. Pedig ha én lelkiismeretes tudósító volnék, akkor biztosítanám a t. szerk. urat, hogy kimerítő báldúsításom közlésével nagyobb szolgálatot tenné társadalomunknak, mint 50 keservesen járvezető vezércikkkel, melyeket talán el sem olvas más, mint a ki öngyilkossági szándékok forral. És akkor — még mindig, ha lelkiismeretes tudósító volnék — leírnám elősen is, hogy kiknek agyában villant meg a bál eszméje, kik vittek azt rendkívüli önfeledéssel s roppant fáradsággal keresztül, miként sikerült a jegyeket elarúsnit, mely akadályokat gyoztek le, miként volt a báterem dekorálva, mint vette kezdetét a tánc, milyen szebbnél-szebb álarozosok voltak ott, azokat ki és mily hamar ismerte fel, azok hogy és miut voltak öltözödek, mint sugtak egyik vagy a másik fülebe malitósus szabadalmával Karnevál herczegnek, kik váltottak egymással forró kézzelvitást s még forróbb tekintetet, kik értették meg egymást, mit ettek a hölgyek szünóra idején, mit ittak a férfiak

bál előtt, alatt s után, és még számtalan oly fontos mozzanatot, melyeknél érdekesebbet még a nihilisták se produkáltak; legvégül pedig megnevezném a bákirályt, s letelesen én a junoi alakját, hattü nyakát, piczi lábcsakait, epedő tekintetét, piros ajkait stb., stb.

Ó en egy valóságos regényt csinálnék mindebből s a publikum mohóbban falná fel betűimet, mint a Zófia regényeit.

De mihaszna! Én nem vagyok lelkiismeretes, s a szerk. ur nem akarja belátni, hogy ez fontosabb úgy az ő világboldogító eszméjénél s tervénél. Nem marad egyéb hatra, mint gyorspolka módjára végigtánczolni megégyeszer azt az álarozos bálát s a mit így a káprázat szédeletes pillanatai alatt a képzelet le tud festeni, odaadni az örökké nyájas s olvasónak, hogy hat elégedjek meg azzal, ha ugyan akar olyan „nyajas“ lenni.

Essünk is túl hamar a czipőhúzás keservein, báli-toilette sokféle kínjain s ugorjunk be egyszerre ajtóstul a terembe, mikor ott már tarka vegyülete hullámkzik az álarozos- és nem álarozosoknak.

Istenem, ha én most kifelehnék csak egyet is azok közül, a kik itt voltak, álarozosok voltak, fölsimítotték s báldúsítóit fönségemnek szintén nyújtottak egy hódoló tekintetet, a miért én azután eltökéltem, hogy meg fogom örökíteni őket? Istenem, ha ezt a könnyen vidáman szóló kis álarozos lánykát, a kit még én is fölsimertem, pedig solhe láttam, el találám feledni?! Pedig vele táncoltam egy negyest is . . . Milyen hálatlan lennék. Vagy ha ezt a kis szögeli lánykát öltözött villogó szemű német kisasszonnyal (csak a neve német, o magyar) meg nem énekelném?!

Vagy ha ezeket a veres, koczkás, meg azután tarka

dominókat nem igyekezném ismertetni (a mi bajos dolog, mert meg nem ismertem!) És horrendum dictu — ha ezt a georgiai tündérszép nem akarnam lephotographálni, a kit senki se akart megismerni, nem mindjárt megismerte, s a ki azért minden oldalról hallotta fejére sugni zengetes nevét?

Hát még ezt a sok szép férfi-maszkot, hogy hagyhatnám figyelmen kívül? Ezt, a ki bejött XIV. Lajosnak s legott lejezték XVI. Lajoskét, akarnam mondanom leálczázták, de a ki mindennek dacára a legleereszkedőbb konfrakterkedéssel sétált körülte egy duhaj parasztleányra. Igaz, hogy a parasztleány szüre seymelen volt kihimezve s nagyon nobilisan nézett ki, de XIV. Lajos és egy alföldi csikós — csak Karnevál o fensége becsajthatta meg ezt. Ezt a rokokót se szabad elfelednem, a ki egyik karján egy Evát, (nem Evának öltözve, csak a szó-játék kedveert mondjuk annak, voltaképen biz o nem akart egyéb lenni egy szivaribozósnál; a dobozban eleg szellem, de kevés szivar volt s ennek tulajdonítandó, hogy a szellem füst sokkal kevesebb homályt terjesztett körülte, hogy sem föl ne ismerték volna, ha nem is mindjárt;) másikon meg egy más paradicsombeli angyalt vezetett. Azt hitte, hogy vagy őt fogják Adámnak elismerni, vagy az Evát cserélők föl mással. Torténezen azonban az o turpisság azon egyszerű körülményből derült ki, hogy vastagnyaku kalvinista. Bocasssa meg, én nem tehetek róla s szivesen adnék nek is olyan hattü nyakát, mint ama georgiai nonek van. Nem is volna nála szebb ember itt Zomborban! Denique benne fölsimerték a híres See-böcköt s karján vezetett hölgyével, Evával együtt kiűzetett az álaroz paradicsomból. Egy pár dal-lás alakot is láttunk szerb despotának öltözve. Azok

jövő kor történéseinek szemében az ő martiri szenvedési hiteles (?) oklevelül szolgál, különben martinak fősapni és emigrálni — mint már elismertünk — jussa levén minden polgárnak: nem zavarkij szent naivítását, hanem attérnek egy pár oly állításának végleges lecfafolására, melyekbe úgy látszik, hosszas ismételtetés után egészen belevalkult. Azt mondja: „általam semmiből előállított úrbéri pénzár.” Lássuk hát közelebbről ezt a teremtő erőt. Ezen mythologiai hely megértéséhez, a való történet előzménye itt következik.

Mikor Kulán 1868 ik évben a tagosítás eszközöndő volt, az úrbéresek potom áron megvették a kincstártól a községet közvetlen környező vizenyos földeket és gödröket s K. K. akkoriban 3 telek föld úrbéres birtokos indítványára abban állapotok meg egymás közt, hogy aki ezen — különben hasznaveletlen — telkekért a legtöbbet jégéri, az fölmertvén a törvényszerű sorshatás kötelezettsége alól, birtokrészét a megvett vizenyos föld vagy gödör végében, vagy körül vagysis a város alatt fogja kikapni. Miután senki se tudta, hogy a sors melyik határvégre juttatja földjeit: nem-e kap jó messze, s még ott is elcsigázott rozsz földet: mindenki iparkodott tehetsége szerint minél nagyobb részt s minél magasabb áron szerezni azon gödrökből, bőlesen tudván, hogy az így szerzett telek, kihasználatlan ösejeje s községet által busán kárpótolja a lyiklyukakért kiadott pénzt. Világos ebből, hogy nem a gödrök, hanem az azok megvételéhez kötött előjog volt az a csábser, mely 34000 forintot szerzett be az úrbéres pénztárnak. Ez tehát olyan eset, mintha valaki arájának szerelemről mesél, pedig tulajdonkép ez otthon is maradhatna miatta, mert csak a hozományára van szüksége.

Ez az előjog, ez a földváltás előny volt tehát az a semmi, amiből Vály az úrbéres állapot teremtette: másszóval szalmát kiabál az éllemez és — mondjuk finoman — virsliát árul, (a megyei és községi pénztárnoknak legalább is anynyi joga van állítani mint Vály urannak, hogy nagy faradsággal „semmiből” teremtette a kezelése alatt levő pénzt.) Természetes, hogy mindazok, akik ezen választási előjog megadásához hozzájárultak: lemondottak azon különben őket is kesegteret reményről, hogy nekik jutnak a sokkal értékesebb és becesebb közelebbi földrészek.

Világos ebből, hogy Válynak „semmiből” pénzt teremtő titka csak annyit, de annyit sem ér mint a biztosan kihuzandó lutriszámokkal szélhámoskodó Orlicének dragán osztott jó tanácsa.

Miután tehát ezen 1868 végén 34848 frt 67 kr-ra nőtt összeg egyrészt előjogok váltásdíja, másrészt jó feladások kárpótléka: természetes volt, hogy csak oly célra lehet fordítani, mely az előjogszerző és jog feladó felek kölcsönös belátásával kituzetik. Ily cél gyanánt 1869. február 10. 43. sz. a. azt tuzte az úrbéri választmány, hogy az összeget 100000 frt örökre fentartandó alapotkévé növeszti, a további kamatokkal pedig a

volt úrbéresek gyermekei számára nevelő intézetet állít, — azóta ezen alap, épen Vály úr tapintata, önzetlensége, törvény tisztelése és humanitása (?) folytán, anynyi viszállyon ment keresztül, hogy ma-holnap szükségese lesz csak ennek tisztázására Kulának is kérem egy királyi táblai fiókot.

Miután az így közalapítványú minosított úrbéres pénztár az 1871. XXIII. t. cz. 133. §-a szerinti ép oly szigorú felelőség alatt kezelendő, mint a községi vagyon: A pénzkezelőnek a kezelésért 400 frt tiszteletdíj felajánlatott, melyet azonban ő — a nagylelkű — az alap javára vissza utasított — sőt a megyei közgyűlésnek, e nemes tettért neki megszavazott nyilvános elismerést és zseberakta.

Őt év múlva azonban előállt 4000 frt körül járó szerény kontóval, melyet az eladdigi kezelő sért magának önzetlenül felszámított. Bár — Deák Ferencz szerint: az önfeladott jog örök elveszett: Vály — az önzetlen kívánta ezen kezelési összeg utólagos kintalványozását, s azt saját önzetlen zsebébe be is kebelezte. És ez az ember az, a ki nem fél, hogy elul a tollnyele és agyonlovi, midőn azt merészli írni, hogy: „elhanyagolta a közjóért esaladját, hogy ő áldozatkész, önzetlen, semmiből humanus cseleokra pénzt teremst.”

Az öndicséret ugyan sohase jogszerű: de kérkedni avval, amit tagadni és szégyenleni kellene: oly tény melynek jellemzése messzebb vinne a művelt körökben divó szótárakölt.

A közserzetben álló alispán úrra szórt vádjait cáfolgatni — az ő megingathatlan köztekinélyenél fogva, nem fogjuk; mert ő van annyira esoly magasan Vály fölött — mint a holdvilág bizonyos reá csahóó állat fölött.

Hanem már a criminális perrel való megtámadtatását, mint újabb adatot az ő fenkölt lelkületének megítéléséhez, megzselőztetjük egy kissé.

A 7 uj tag 1881. szeptember havában az úrbéri bizottságba bevalasztván, Vály ur és három esatosla keseredni érezte azt a jó mézes madzagot, mely után évek óta oly józúú nyalogatgatták uri szájukat. Oly kísérletet tettek tehát, mely a már most közalapítványnak tekintendő — mert minden formon annak minosított — összeget egyszerűen felszámított tervezte. Önzetlen eljárásuk a következő:

Vály & Comp. az alapot, mely akkor 82,000 és nehány forintra rugott, letétbe helyezték a kulai járásbírósnál sub tituló „idegen pénz.”

Ez magában igen okos eselekedett volt volna, ha clobb, mint minden becsületés pénzkezelő szokott, megbízó úrbéres társaiknak s az alapítványok fölött örködni hivatott megyei hatóságának beszámolnak, ha másért nem, legalább azért, hogy valaki — már aki az — tovább kezelhesse mint felölös, azt a szép alapot. Azonban ez nem történt meg, hanem Vály Emil, Vály István személtő édes egyetlen fia, a zombori törvényszéknél 1881. aug. 27-én 5062. sz. a. beperelte a saját kedves papáját, „a kulai úrbéres választmány” elnökét, hogy az alaphól reá eső 400 frtuyi just neki fizesse ki.

igazán foss alakok voltak. Egy tengerész kapitány abban a hitben volt, hogy ő fölsmerhetetlen. Egyszer azután a háta megett valaki arról disputált, hogy van itt egy színsz, s a ki ritkán tudja szerepét. A tengerész kapitány jelenleg se tudja szerepét, így kiállott föl önfelédten: „uram ön sérteget engem!” Természetesen az álarc lehullott. De ez már csak félig igaz. Két kóristánó pedig annyira beleéde magát dominó-szerepébe, hogy világért se akarta elhinni, hogy ő nem más, mint ő. Nagy nehezen lehetett erről meggyőzni. Legott sietett a kulisszák mögé. Ennek azonban fele se tréfa. — Fölsmerhetetlen maszk csak az volt, a ki annyira belejutt domingóba, hogy abból ki nem vehették: fű-e vagy lányc-e? Pedig ugyancsak talalgattuk. Sokért nem aduk volna, ha még így is kismérjük. Roppantul bánta az az ember kiváncsiságát, hogy beszél valakivel, a kinek még csak a szemé közé se nézhet. Batran elképzeli, hogy tán valami haragosa, tán a kinek ő a haragosa tán az imadottja, vagy tán a mennyasszonya s uram bocsá! — az is meglehet, hogy a hitelezője. Ebben az utolsó fölvesében van valami megnyugtató. Hiszen álarc alatt van, talán csak nem esúsztatja a kezünkbe kifuztetlen számlánkat.

Hanem hát még itt fecsegünk, azalatt egyik-másik maszk elkéri figyelmenket, s még véletlenül előledjük följegyezni. Nézzünk hát inkább körül? De ni! Hiszen már nincs is maszk, mindannyi levetette rozsol óráit árczást s már javában áldoz Terpsichorének. Pedig még éjtél messze van, s odáig mindenki élvezheti az álarc titkának ingerét. Az ügyes bohóc, a ki bohókás ötletek helyett inkább végiguralta a termet, immar elült, jeleül annak, hogy ő sem kerülte ki a végzetes lealézást, s már tánczrendezői hivatását teljesíti. E szerint

hát mi is letehetnők báltudósítói tollunkat, mint a féle álarcot, mely alá hasztalan akarók unalmasságunkat rejteni. Megyek le s álljunk tovább elszegyenkeve, hogy mi nem vagyunk az, a kinek kiadtuk magunkat — nem vagyunk szellemes tudósító. Kínóznak a bal reminiscenciák, argumek még mamosos a bacchusi gyönyörököt, melyek Karneval eljogait képezik, s szemünkkel lenyűgözve tartja az a káprázat, melyet a terem tünde fénye, az előttünk el-esuhanó tánczosok, a hegedű tánczra hívó zengése, a jökevű szilaj kitérési alkotnak, s mikor úgy belealmodjuk magunkat mégegyeszer abba a lelket emelő, édes boduathu, úgy tetszik nekünk, mintha a csardás szenedvelje ragadna el, s a helyett, hogy itt szép nyugodalmisan kidomborítanak akarnok a bal képét, inkább a kendonket szeretnek lobogtatni a fejünk fölött s jarni azt a rözge, szilaj hajlango, eleklejto, verejtekés tánczot, melyet még akkor is megújazzunk, ha még csak egy csepp levegő szorú tudónkben, s oldalunk keresztül nyílalja a memento mori! Azert is!

Huzd Sándor, huzd, a ki fölszentelt apostola van a száraz fadnak, meg annak a szivet-lelket igező, örökéletre biztató nódtának, azt huzd, hogy mikor azt mondja: „Sohse halunk meg!”

„Húzd — de mégse, hagyj békét a hurnak.”

Irgyien pislog már be az ablakokon a nappal almatag világa, „isten veled édes, isten veled kedves!”

Pik-nik és színházi bál édes reménye altass el engem . . .

Karneval! Te még körülünkben maradsz!
A viszontlátásra!

Piripócsy.

Uj fényes adat a Vály család sokat hánytorgatott önzetlenségéhez, hogy a fű apját 400 frtért szegyen szemre beperli. Az öreg Vály az 1881. okt. 4-ére kituzott tárgyalásnál elmaradt; hogy miért? ahhoz profetai ész nem szükséges; azért hogy egy szűlött fia javára elmakacsoltassék. Ez meg is történt volna, ha a megyei törvényhatóság ellenőrző körtelméből kifolyólag meg nem teszi a törvényszéknél gató eloterjesztést.

Föltreve de meg nem engedve, hogy a pénztárnok (és semmi több) öreg Vály, magát azon alapnak képviselésére hivatottnak tartotta: kérdés: miért nem tett az alapot megbontással fenyegető peres támadásról a megyei hatósághoz, mint a közalapítványok törvényszerű gondnokához jelentést? Mert? Mert? . . . hát . . . önzetlenségből! Hisz ez világos!

A kinek még most se elég világos, hát gyujtunk még nagyobb gyertyát.

Mikor a kis Válynak naiv igényperére a megyei törvényhatóság közbelépése folytán semmit se hozott a szent Mikulás, hát az öreg állott elő 1881. szept. 11-én két szerény keresettel, — az egyiket (720 frt) úrbéri illetéke czimén, a másikat — az egy kiesít sok tréfának, mert 12.355 forint 86 kr. — saját? befektetett? tokjének visszaadása miatt indította — itt megjegyzendő, hogy Vály uram hivatkozék egy Vály & Comp. által szerkesztett jegyzőkönyvre, melybe Vály & Comp. még az 1870-es évek előtt azt írta volna fel, hogy az alapítványi pénz kamatra adandó 6% mellett, azonban Vály & Comp. kiadta a pénzt hol 10 hol 8% mellett és ezen kamatokkal érvöl-évre a tokéhez esatolván, számadásait valamint a kulai községi képviselőt, egy a megye törvényhatóságának évenként beterjesztette. Most vagysis 1882-ik évben Vály uram önzetlenségében, a 6% és jegyzőkönyvre hivatkozva, beperle Farkas Mártont, hogy a 6% számlakontó felül bevett és a hatóságban már elszámolt kamatot adja ki neki, — ezt keresztelte el saját befektetett vagyonának. (?) Fárás pedig a nagylelkű és bőkezű be sem varja a tárgyalási határnapot, hanem siet a bírósághoz 3 héttel előbb a 12355 frt 86 kr. czimborájának az úrbéri pénztárból kifuzetni, — persze könnyű mások pénzén osztokolni, de hogy szabad-e, — azt majd még meglátjuk. — És kit perelt be? Fárás Mártont, egy természetes egyszerűség — ma már földjeit megvált és igen szerény anyagi viszonyokba el — val tagtarsát. Mikor Emükje peroit, hat bizonyára beszéltek előzleg legalább annyit:

— Papa, én téged beperölök 400 frtért. Jól van vérem, perelj be, én vagyok az alap Mahomedje. Ha veszték én, hat nyerünk mi. Mondk aztán az öreg akart perelni, hát nem mondhatta másképp, mint hogy: már pereltem az egész világot, csak még önmagammal nem. Megpróbálom így: hátha hoz valamit az önzetlenség konyhájára?

Perfölvételi határnapul 1881. nov. 17-ike tuzet ki; de nehogy az a lábatlankodó vármegy megint elzártsa a Vályiék Columbus tojását: hat megjelentek Fárás urammal ketten meg a felvetélnél is előbb 21 nappal s olyan bírói egységet kötöttek, mely szerint november 10-én már a kifuzetés is teljesítendő lett volna Vály javára. Igaz ugyan, hogy alulrtak, valamint a megyei törvényhatóság is, semmisségi panaszt adtunk be ezen eseleccsala eljárás ellen; de azért ma sem tudjuk — nem-e támaszt most még Fárás Bélyt ellen — ez meg Hornyak ellen s így tovább igénypórt s nem-e kötnék megint bírói egységet az egész alapítványi eréjég . . . persze csupa önzetlenségből . . .

Miért nem önzetlenségnek, hanem csalási kísérletnek találván; csalási kísérlet, hitlen kezelés, meg hivatali visszaélés miatt kriminális pert indítottunk a Négyek Compániája ellen. Ennek eredményéről minden eselekedetünkrol, nem csak az ellenőrzésre hivatott hatóságunk, hanem a Vály által mesterségesen fogasokkál és tervszeruen félrevezetni szándékoit közvéleménynek is elfogunk annak idején számolni.

Igy már most tisztán lehet érteni, mit tesz az mikor Vály mondja:

„Én ugyan sem az úrbéri pénztár megszerzéséért, sem más a közjóért elmozdítására irányult eselekedeimért sem köszönetre, sem illo elismerésre nem számítottam; de azt sem gyanítottam soha, söt elképzelni sem merészeltem volna, hogy valamely jó eselekedetemért ily kiméletlen meggyalázó eljárásoknak lehetek kitéve, — s hogy elvégre az úrbéri pénztárnok jólelküetű megszerzése miatt kriminális perrel is megtámadtathatom — mint ezt az ide 2. alá benneleltek védekező nyilatkozatom tényleg bizonyítja,
pedig nékem eselekedeteim miatt nincs okom

pirulni senki előtt — egyedül családom tethetne jogosult szemrehányást; hogy közérdeknek hájhasznata miatt az o jobblétüket elhanyagoltam magamat pedig izgalmas és most már túrhelenné vált életet szerettem; — ezek feletti keservesen tehát elmondhatom: „Szerencsések azok, kiket a minden iránti közömbösség ily számandó helyzetbe nem hozott.”

Sok ilyen közügy barátot kívánunk — ellenségeinknek!

Egyben kívánjuk, hogy ha már disputálnak, legalább tisztázódjanak az eszmék, kérjük azt, aki ezen cikkekre netan reflectálni fog, magyarázza meg nekünk, amit se mi nem értünk — se azok a kikkel eddig az ügyről szólunk.

A pályá kérdések im így következnek:

1. Tekintettel sok egyébre és arra, hogy Vály annak idején a kezelési honorariumáról — lemondott — de utóbb elég nobilis volt az visszaközlüdni: tüntetések ki az o önzetlenség.

2. Tekintettel arra, hogy fővalápert midattot maga ellen s annak fellételeire nem jelent meg, csakhogy elmacskasoltassék s így az alap meghon-tassék — mutattassék ki az o szándékainak tisztasága.

3. Tekintettel arra, hogy Vály másik három társával kiegyezett az alap szétrángatására s a fentebb leirt bírói egységgel kötötte — bizonyítással be az o becsületessége.

Minden pályakerés jutalma . . . arany az e czélra szedett Vály alpból.

Addig is mig ezen pályázat eredményét be-küldhetjük, maradjunk Tettes szerkesztő urnak alá-zatos szolgálai

Külán 1883. január hó 20-án

Szekula U. Diener János
Ránkov Milos. megyei biz. tag ügyvéd.
Blantz Miklós
megyei bizottsági tag.
Horváth Mihály
megyei bizottsági tag.
Maximovics Lázár
megyei bizottsági tag.

A külán úrbéri pénztár választmány tagjai.

(Az audiatu et altera pars élvények eleget akarva tenni közöltük e cikket, mert erre meg azon körülmény is tellhívni látszott, hogy mi határozt álláspontot ily ügyben egyelőre se pro és contra el nem foglalhatunk s neutralis tere maradj az igazságot meg nem sérthetjük. Először szállatnak most fel a „külán úrbéri pénztár választma-nyának tagjai” ez ügyben — de bárha valami ki-yanatos eredményt a vitázó felek között aligha fog szülni, mégis a személyeskedő malitia mellozós-sével, pusztán a tényáldékok bírálgatva talán a népszerűség tájékozást fog irant szerzeni, hogy voltaképen, hol rejlik az igazság? Rendki-vely elfoglaltságunk nem engedi meg, hogy már ma, midon elég bőséges adat áll rendelkezésünkre — kimondjuk a mi nézetünket is, mely csak akkor szánhatna méltánylásra, ha alapos és igaz-ságos lesz; nehogy tehát talán téves kiindulásból még mi is segítség elmérgesíteni az ügyis tü-zelő kedélyeket, — jónak látjuk lapunk terét rész-rehajtatlann engedni át egyik félnek így mint a másiknak. Amiyt azonban legyen szabad előre megigérnünk, hogy mi — ha az időt arra nézve elérkezettnek fogjuk látni. független meggyőző-désünket nyilvánítandjuk A szerk.)

Levelezés.

Német-Palánka, 1883. január 20.

T. szerkesztő ur!

A „Bácska” 1. évi 3-ik számának nyílttér rovátá-ban bizonyos Drach Antal r. k. káplán (1) síkra lép, Beck Mór zsidó ellenében; a talumból (?) kü-lönböző böngészétt mondathulladékokat cztálván. Hogy a két által a sárkány és medve közt ki lesz a győztes, azzal vajmi keveset törődöm, de Drach káplán az alka-lommal fitogtatott antiszemitaságára kissé reflectalni bátor vagyok.

Zsidó vagyok, de azért jó magyar hazafinák kép-zelem magamat, és dacára annak, hogy néni iskolába is jártam, ott a talumban egy betűjére sem oktattak, miézt is a talumb tartalmazhat nem is könyvek.

Föltéve de nem megengedve, hogy a talumb tartal-maz keresztény ellenes mondatokat, nem tudja azt Drach káplán ur milyen civilizáltan confuzus idő szu-lenvénye a talumb? Nem tudja Drach káplán, hogy évszázadokkal ezelőtt a zsidóknak mit kellett tenniük Jézus Krisztus — kit ok bűnösnek tartottak — justi-fikációjá végett?

Hogy mi áll mi nem áll a talumbban, az a 19-ik század civilizált népeire közönyös, mert azt najdne-m minden keresztény tudja, hogy a talumb szabványai ez

országának egy iskolájában sem — kivéve talán a rabbi képezétt — oktattak. Ha pedig nem oktattak, érvényben sem lehet és így Drach káplán a pápa szakálá föl-lött vitakozik.

Drach káplán oly felvilágosításokat kér, melyek megértéséhez csakugyan nem kell oly bőlésség, mely fényeskedjek mint a világosság!

Hogy azonban valaki „bőles” alatt gyilkost értene, ahhoz már a rozszakaratnak legmagasabb foka szükséges. Istóczy rópiratának első füzetében — még a hívők kö-zött is — halhatatlan nevétségessé tette magát követ-kező decaziójával:

A talumbban áll: „Szeresd felebarátodat mint ten-magadat”, de nem áll, hogy szeresd a keresztényeket is; mielő következik, hogy a zsidók azokat gyűlöli tar-toznak! Na ez csak már tiszta logika!! Ilyen logikával az már lehet, hogy a zsidók bűlések alatt is saktereket értenek!!! Azonban kívánsi volnék tudni, hogy hol vette Drach káplán e dfiníciót?

Alitól a talumbban áll: „Ha nem volna zsidó, nem volna áldás a földön, zsidó nélkül a föld népei meg nem élhetének.” Hat erre is kell felvilágosítás, majd adok: Egy társaságban Lutter reformatori működéséről vitakoztak. Egy ideig a 2-ik elemi iskolába járó diák csak hallgatta a tudományos disputát, végre megszólal: „Kérem papa mi lett volna, ha Lutter nem létezett volna?”

Drach tisztelőm ur volna-e kedve e kérdést meg-oladni, mi lett volna, ha zsidók nem léteztek volna?

Hogy Drach káplánt vak fanatizmus vezérelte, bizonyítja azon megjegyzése, hogy a zsidók elfeledtek kimu-tatni, mennyibe kerültek a vérvádi áttartalansági bizonyít-ványok. Na már ahhoz csakugyan nagy vakmerőség szük-séges, hogy egy falusi káplán katolikus püspököt és világhírű tudósokat megvesztegetési váddal becseltemeni merjen!

Különbé nagy szerencse, hogy Gabriel arkangyal a sárkányt már legyőzte, mert ellenben jaj volna szegény zsidóknak.

Végül még egy megjegyzést: A katolikus iskolá-kban használt tankönyvekben Jézus Krisztus felleszi-tésének története körülmenyesen le van írva. Tanulják ezt már a második elemi iskolában. Hogy a kis gyer-meknek nem tudják azt felogni, hogy e történet 1980 esztendőn micsoda es hogy így azt képzélik, hogy az ismerős zsidók ölék meg údvozították, bebizonyított tény.

Ha még a hitoktatása a gyermekeknek oly hittar-na van bízva, mint Drach káplán, akkor nem lesz esoda, hogy a kisdékedbe beoltott zsidógyűlölet meg-hozza a kívánt gyümölcsöt — a faj- és embergyűlölet.

Mutasson nekem Drach káplán egy oly zsidó iskolát, melyben nemzeti-, faj- vagy bármily gyűlöletet oktatnak!!!

Boros Ignáz.

a palánka járási takarékpénztár könyvejele.

H I R E K.

Az országos veres kereszt-egylet zombori főkegy-lete s a zombori jétekyon ügyelt által folyó hó 20-an rendezett álarosz emlékezé szép sikerült. Mai tár-czánk bővebben emlékezik meg arról. Itt csak kiakarjuk emelni az egyleti elnököt Esztergomby Borbála s a veres kereszt egyleti elnököt Latinovics Irén urhölgyek buzogságot, melylyel ügyük érekeiben közreműködték. A rendezők, Vitrneré, Kó. ácsnyé és Saginé urhölgyek oly sok odaadást s készséget fejtettek ki a terem igazán díszes berendezésében, a halozók elfoglalásában s egy-átalán rendezői kötelesség teljesítésében, hogy a nyil-vános elismerést méltan megérdemli. De különösen ki-emeljük dr. Margalits Ede egyleti titkar urnak az egy-leti érdekekben tett hasznos közreműködését, s buzosa-gát, melylyel a faradságos teendők legnagyobb részét tola megszokott tapintatossággal végezte. A balon meglelt hölgyek névsorát tudósítók a következőkben állította össze: Bieber Gizella, Csavrák Nina álarczban, Deutsch Riza álarczban, Fülöp Gizella, Falcione Milla, Gertinger Örszike, Havel nővérek, Hoffman Ilona, Iményi Mariska, Jakobschits Karolin, Kiss Ilona, Lovászy Aranka, Mihályi Karolin, Prokopp Józsa, Rauschenberger Izabella (Prl. szót-Álmánó), Resznyi Ilona, Rigyesky nővérek (Makoró), Thin Flóra és Anna, Vognits Bella, Veszelinovits Krus-noszlava, Weidinger Hermin, Zombory Mariska k. a. nyok és Adámné, Dobakné, Deogaróné, Esztergombyné, Kar-vázyne, Kovácsné, Molárné, Margalitsné, Mokryne, Michelsné, Maximoviczné, Saginé, Popovitsné, Vujcsné, Vitrneré, Zányiné (Bresztováczer), és számos tudósítónak emberí gyarlósága folytán föl nem jegyzett urhölgy. Az első négyest 44 pár tanczolta. Voltak igen csinos fölismert és föl nem ismert nő és férj-álarcsók. Herzen-berger Sándor zenekara a legujabb tanczdarabokat játsza reggeli 7 óráig. A vendéglő kitétt magáért, de nem egy a vendégek, a kik étkelzesletének legnagyobb részét meg-hagyták. Há még ha ingyen kellett volna a termet s világitást adnia. A bál annyai sikeréről még nem kaptunk tudósítást.

Eljegyzés. Tiborfy Kálmán gyógyszerész ur f. hó 28-án, az vasárnap tartja eljegyzési ünnepélyét dr. Pachter Frigyes szabadkai orvos ur bájos és kedves leányával, Piroksa k. a. nyal.

Mai számunk a közlemények tulhalmozottsága miatt egész iven jelenik meg, s így a csillótörki szám lesz félves.

A megyei tisztviselők nyugdíjtintézetének kérdése újabb időkben mindnyere széleskörű körben foglalkoztatja a megyék törvényhatóságait. Dacára azon neheztó kör-ülménynek, hogy a hat évenként ismétlődő tisztújítás megyei tisztviselők nyugdíjtintézetének teljesen szabatos szamadatokhoz való megalkatását, a rendelkezésre álló hozadatokhoz statisztikai adatok alapul vétele mellett is igen kérdéses teszi, — már ez idő szerint is vannak megyei törvényhatóságok, melyek az alapszábí-lyokat maguk részére kidolgozták s megerősítés végett a belügyminiszterhez feltérjesztették. Hyenekul Arad, Torontál és Zemplenmegyeek említők föl. A nyugdíj 10 évi szolgálathoz vagy köve s enyi szolgálath évt után a munkaköptelenség, vagy a fizujtasokor meg nem vá-lasztás esetében, az utolsó évi fizetés 40 százalékában állapították meg a nyugdíjat, melyekhez minden továb-bi évi szolgálat után 2 százalék-potlek járul. 40 évi szolgálat után, munkaköptelenség esetének bekövetkezése nélkül is, teljes fizetésből való nyugdíjazásnak van helye.

Szintársulatunk egyik igazgatóját Dobó Sándor urat neje f. hó 22-én reggel egy kis honleányai ajándé-kozta meg, kinek Czederl János fókápnját ur s neje lesznek a kereszt szülői. A szerencsekívánafokhoz mi is a magunkét csatoljuk!

Lovag Sterbeczky István nyugalmazott állami pénz-tárnok bünyge. Folyó hó 19-én lett tárgyalva Szabad-ki a hazai lapok által oly nagy hírre emelt buzógi, mely a nevezetességgé már csak azért is megérdemi, mivel szomorú társadalmi viszonyaink egyik sötét képet tárja elénk. A tényáldékek röviden ez: Vognits Livius, volt szolgabíró és zentai lakos, örökösüdes és gondos takaréksága után szép vagyonhoz jutván, ingó és in-gatlan vagyonát két kiskorú fiára, László és Guidóra hagyta, oly megszorítással, hogy 6000 ft életbiztosítást tőkének kamatát, addig míg édes anyja el, ez utóbbi élveze. Az elhunyt gyermekeit nagyon szerette s hogy végakarátja teljesítessék dr. Gull György közbízalomban álló szabadkai ügyvédtel végrendelet végrehajtótl lovag Sterbeczky Istvánt pedig, kinek két gyermeke Temesváron volt ellátásban s kit 32 évi állami szolgálatá-ért, hűségéért mint állami pénztárnokot 1300 fittal nyugdíjazták, kivél örömmel tartalmazott az összes elöke-lő család, mint kebelbarátját, kiskorú gyermekei vég-rendelet elküldésével gyami hivataláról értesítve, meg-kezdte végrehajtási szerepét. Az ingatlanok közül a ház-at jó áron eladta, termést s egyéb ingoszókat pénz-zétt s a készpénz s egyéb értékpapirokban rövid idő alatt 36,817 firt küldött a gyám kezébe. A jó barát, a kiváló bízalomra emelt gyám a pénz elfogadta, a kiskorúknak szeretettel szünelt a pénz azonban elköl-tötte s teljes becselenségéért csak az mentette meg, hogy a kiskorúknak kiváló neveléséről gondoskodott. Midon Vognits László nagy koruvá lett, csak akkor látta, hogy ő és testvére vagyonukból ki vannak forgatva s midon erről a belügyminiszterünkhöz jelentést tett; akkor tünt ki, hogy Sterbeczky hűnos, azonban a zentai árvaszék a legnagyobbmérty hivatali mulasztást követett el, mivel hatátsági felügyelet 9 éven át sohasem gy-a-korolta, még azt sem tudta léteznek az árvasz. Sterbeczky 64 éves, ősz, de tisztességes alak s védelmétt szintén az árvaszék mulasztására állapít, mit védoja Sarkas Zsigmond ügyvéd mondhatni teljes érvényre emelt. Sánta Jenő kir. ügyész miután vádlott maga beismerte, hogy mint gyám 18,503 firt költött a kiskorúknak pénz-zébol s ezt üzletbe fektette nyereségvágyból, „hűtlensé-g bűntetében” kérte bűnösnek kimondani s megfelelő büntetésre itélni, annak idején pedig az okozott kár megérthetése végett az árvaszék ellen az összes irato-kat a fejelelmi bírósághoz áttemti. A kir. tszvek. (elnök Orsay, bírák Török, Graff) vádlottat hűtlenséggé bűnteté-be bűnösnek mondja ki 2 évi börtön, hivatal és nyugdí-jának elvesztésére itéli, s a zentai árvaszék hivatali mulasztásáért, az iratoknak a fejelelmi bírósághoz hiva-talából áttelelt elrendeli s egyszerminden vádlottat szabadlábra helyezte. Kir. ügyész, súlyosbításra, vádlott enyhítésre feleltetett.

Színházi hír. A tegnapi este hirdetőtt „Felolva-só” Kolozsváryi hírtelen megbetegedése folytán levétetett a reperfoireről s helyette az „Elkénesztett férj” adatótt, ma pedig Nyilván Irma betegsége folytán nem „Nimis,” hanem „Bolyka” megy. Fölötte ohajtán-dó volna, ha a „hírtelen megbetegedések” végre meg-szűnnének.

NYILTÉR.*)

Nyilvános kijelentés.

Merstáder Sándor helybeli cipész roham, alulirottól oly hírkétt terjesztett a városban s különösen ázlet-híteleim kör-ében, mintha engem 5-6 nap mulván budapesti hitelemzőm mar beperelne, meg fogna zárolni, s hogy emelogyva minden hitele-zemnek stietnie kell engem előbb mar beperelni s vesélyi hitele-zemnyitványon ellenem a biztosítási végrehajtást veszteli. Mint-hogy azonban nyevem egyáltalán nem állanak ily részem, lepsi hitelezemmel semminem perem nem volt, s hiszem, hogy nem is lesz, emelogy Merstáder Sándor engem kompenzácóból ragalmazott, s iparosi hitelemel akarta aláolni: én ezennel nyilván kijelentem, hogy ez ólaraja olyan, a mino tisztességes s joravalo emberrel el nem várható, egyezsmindny óva intem ott a joroven hasonló ragalmak terjesztetett, mert ha jelenlegi tért tetteit itt a nyilvánosság előtt telen feloláso, ez azért törtent, mivel csak így remélhetem, hogy hitelezem előtt igazolva leszek, míg ma-dszorosi ragalmazatás ellen a törvény segélyét fogom igénybe venni.

Zombor, 1883. évi január 22-én.
Cselyuska Antal, cipész.

*) E rovat alatt közöltékért felelőseget nem vállal a Szerk.
Felelős szerkesztő:
MÜLLERGYULA.
Kiadók és lapulajdonosok:
Nadasch, Muzsik és Partics.

Nadasch, Muzsik és Partlics

könyv- és könyomdája

☞ ZOMBORBAN, a városház épületében ☜

Van szerencsénk tisztelettel értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy jól berendezett és jelentékenyen megnagyobbított

NYOMDÁNKBAN

fölvétetnek olcsó és pontos kivitelben mindennemű

egyleti és takarékpénztári kimutatások,

valamint

teljes egyleti berendezések nyomdai elkészítése,

minden országos nyelvben irt művek nyomtatása

s különösen ajánljuk

**kereskedelmi és iparvilágban divó
nyomtatványainkat,**

B Á L I - J E L E N T É S E K,

tánczrendek stb.,

legfinomabb s legdivatosabb kiállítását.

Zomborban, 1883. évi január havában.

Kiváló tisztelettel

Nadasch, Muzsik és Partlics.